

FITXA IDENTIFICATIVA**Dades de l'Assignatura**

Codi	35776
Nom	Literatura i cultura en llengua portuguesa 2
Cicle	Grau
Crèdits ECTS	6.0
Curs acadèmic	2023 - 2024

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
1000 - G.Estudis Anglesos	Facultat de Filologia, Traducció i Comunicació	4	Primer quadrimestre
1001 - Grau Filologia Catalana	Facultat de Filologia, Traducció i Comunicació	4	Primer quadrimestre
1002 - Grau de Filologia Clàssica	Facultat de Filologia, Traducció i Comunicació	4	Primer quadrimestre
1003 - G. Estudis Hispànics	Facultat de Filologia, Traducció i Comunicació	4	Primer quadrimestre
1008 - G.Llengües Modernes i les seues Literatures	Facultat de Filologia, Traducció i Comunicació	4	Primer quadrimestre
1013 - Grau en Filologia Clàssica	Facultat de Filologia, Traducció i Comunicació	4	Primer quadrimestre

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
1000 - G.Estudis Anglesos	22 - Minor en Lengua portuguesa y sus literaturas	Optativa
1001 - Grau Filologia Catalana	36 - Minor en lengua portuguesa	Optativa
1002 - Grau de Filologia Clàssica	38 - Minor en lengua portuguesa	Optativa
1003 - G. Estudis Hispànics	35 - Minor en lengua portuguesa	Optativa
1008 - G.Llengües Modernes i les seues Literatures	24 - Minor en Lengua portuguesa y sus literaturas	Optativa
1013 - Grau en Filologia Clàssica	38 - Minor en Lengua Portuguesa	Optativa

Coordinació

Nom

DOS SANTOS NETO, MARIA MANUELA

Departament

150 - Filologia Espanyola

RESUM

Assignatura del Minor de "Lengua portuguesa i les seves literatures" (6 crèdits, 4t curs, 1r quadrimestre).

Aquesta assignatura es divideix en dues parts:

- 1) - la primera està destinada a servir de complement a l'abordatge iniciat a "Literatura i Cultura en Llengua Portuguesa 1" en els àmbits històric i literari:
  - a) - A l'àmbit històric s'abordaran els principals esdeveniments ocorreguts a Portugal al llarg del segle XX;
  - b) - A l'àmbit literari s'estudiaran obres dels principals autors i moviments literaris ocorreguts a Portugal entre la segona meitat del segle XIX i el segle XX.
- 2) -La segona part de l'assignatura està dedicada a Brasil. Se n'estudia breument la construcció i els fonaments de la cultura. En aquesta té una importància particular la seva literatura.
- 3) - A la tercera part es farà una introducció a l'estudi de les literatures africanes en llengua portuguesa a través de dues obres breus però amb un fort component sociohistòric i cultural.

CONEIXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

No s'han especificat restriccions de matrícula.

Es recomana vivament posseir coneixements previs de llengua portuguesa (almenys nivell A2).

COMPETÈNCIES

1000 - G.Estudis Anglesos

- Que els estudiants sàpien aplicar els seus coneixements al seu treball o vocació d'una forma professional i posseïsquen les competències que solen demostrar-se per mitjà de l'elaboració i defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seua àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguen la capacitat d'arreglar i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seua àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguen una reflexió sobre temes rellevants d'índole social, científica o ètica.
- Que els estudiants puguen transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants hagen desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per a emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Treballar i aprendre de manera autònoma i planificar i gestionar el temps de treball.
- Conèixer una literatura en una llengua diferent de la llengua principal del Grau.
- Conèixer la gramàtica i desenvolupar les competències comunicatives en llengua(es) estrangera (es).
- Interrelacionar diferents àrees d'estudis humanístics.

1001 - Grau Filologia Catalana

- Que els estudiants siguen capaços d'analitzar i sintetitzar.
- C a p a c i t a t d e g e s t i ó d e l a i n f o r m a c i ó .
- Capacitat per adquirir i comprendre els coneixements en l'àrea d'estudis lingüístics, literaris i c u l t u r a l s .
- Capacitat per reunir i interpretar dades rellevants.
- Capacitat de prendre decisions i de resolució de problemes.
- Capacitat de treball individual i d'aprenentatge autònom i habilitat per a la planificació i la gestió del t e m p s .
- Coneixements gramaticals i competències comunicatives en una altra llengua distinta de les cooficials.
- C o n e i x e m e n t d e l a l i t e r a t u r a d ' u n a s e g o n a l l e n g u a .
- Capacitat per interrelacionar els distints aspectes de la filologia i d'aquests amb altres disciplines de l'àrea d'humanitats, especialment en l'àmbit dels estudis hispànics.

1002 - Grau de Filologia Clàssica

- Capacitat de reunir i interpretar dades rellevants, aplicant procediments de síntesi, anàlisi, crítica i a u t o c r í t i c a .
- Comprendre i posseir els coneixements en l'àrea d'estudis lingüístics, literaris i culturals.
- Capacitat per prendre decisions i de resolució de problemes.
- Capacitat de treball individual i d'aprenentatge autònom i habilitat per a la planificació i la gestió del temps.
- P r e o c u p a c i ó p e r l a q u a l i t a t e n e l t r e b a l l .
- Conèixer la literatura o literatures en una llengua diferent de la primera llengua estrangera i c o m p r e n d r e ' n e l s t e x t o s .
- Capacitat per elaborar textos de diferents tipus en llengua estrangera amb correcció estilística i g r a m a t i c a l .
- Competències bàsiques per a la traducció de textos de diferents tipus de llengua estrangera a l l e n g u a p r ò p i a .
- Capacitat per localitzar, manejar i sintetitzar informació bibliogràfica, sobre diversos suports, local o en xarxa, en l'àrea de les llengües modernes i les seues literatures.
- Capacitat per interrelacionar diferents àrees d'estudi de la filologia i les humanitats.
- Coneixements de gramàtica en llengua estrangera.
- Competències comunicatives en llengua estrangera.
- Coneixement de la història i cultura dels països de la llengua o literatura estudiades.

1003 - G. Estudis Hispànics

- Capacitat de reunir i interpretar dades rellevants, aplicant procediments de síntesi, anàlisi, crítica i a u t o c r í t i c a .
- Capacitat per adquirir i comprendre els coneixements en l'àrea d'estudis lingüístics, literaris i c u l t u r a l s .
- Capacitat de prendre decisions i de resolució de problemes.
- Capacitat de treball individual i d'aprenentatge autònom i habilitat per a la planificació i la gestió del t e m p s .
- P r e o c u p a c i ó p e r l a q u a l i t a t e n e l t r e b a l l .
- Conèixer la literatura o literatures en una llengua diferent de la primera llengua estrangera i c o m p r e n d r e ' n e l s t e x t o s .
- Capacitat per elaborar textos de diferents tipus en llengua estrangera amb correcció estilística i g r a m a t i c a l .
- Competències bàsiques per a la traducció de textos de diferents tipus de llengua estrangera a l l e n g u a p r ò p i a .

- Capacitat per localitzar, manejar i sintetitzar informació bibliogràfica, sobre diversos suports, local o en xarxa, en l'àrea de les llengües modernes i les seues literatures.
- Capacitat per interrelacionar diferents àrees d'estudi de la filologia i les humanitats.
- Coneixements de gramàtica en llengua estrangera.
- Competències comunicatives en llengua estrangera.
- Coneixement de la història i cultura dels països de la llengua o literatura estudiades.

1008 - G.Llengües Modernes i les seus Literatures

- Que els estudiants sàpien aplicar els seus coneixements al seu treball o vocació d'una forma professional i posseïsquen les competències que solen demostrar-se per mitjà de l'elaboració i defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seua àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguen la capacitat d'arreglar i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seua àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguen una reflexió sobre temes rellevants d'índole social, científica o ètica.
- Que els estudiants puguen transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants hagen desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per a emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Treballar i aprendre de manera autònoma i planificar i gestionar el temps de treball.
- Conèixer una literatura en una llengua diferent de la llengua principal del Grau.
- Conèixer la gramàtica i desenvolupar les competències comunicatives en llengua(es) estrangera (es).
- Interrelacionar diferents àrees d'estudis humanístics.
- Aplicar tecnologies de la informació i la comunicació, eines informàtiques, locals o en xarxa en l'àmbit de les llengua modernes i les seues literatures.
- Conèixer la història i cultura dels països de la llengua i literatura estudiades i aplicar aqueixos coneixements als estudis de la llengua i literatura corresponents.
- Comprendre els textos de literatura estrangera en la seua llengua.
- Localitzar, manejar i sintetitzar informació bibliogràfica, sobre diversos suports, local o en xarxa, en l'àrea de les llengües modernes i les seues literatures.

RESULTATS DE L'APRENTATGE

Aquesta assignatura permetrà a l'estudiant:

- Conèixer els principals esdeveniments de la història portuguesa del segle XX.

- Conèixer els corrents literaris realistes portuguesos i una obra del seu principal representant: Eça de Queiroz.
- Conèixer el Primer Modernisme Portuguès i el seu representant més gran: Fernando Pessoa.
- Comprendre el procés que va portar a la construcció de Brasil.
- Llegir i comprendre un dels més importants escriptors de la literatura brasilera: Machado de Assis.
- Conèixer, llegir i comprendre dos importants escriptors africans en llengua portuguesa: Luandino Vieira i Manuel Rui.
- Desenvolupar les competències comunicatives en la llengua portuguesa.
- Adquirir coneixements lèxics en llengua portuguesa a les variants europea, americana i africana.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. El Realisme Portuguès

Les "Conferências do Casino" i el text "Causas da Decadência dos Povos Peninsulares nos Três Últimos Séculos" d'Antero de Quental.

La novel·la realista: "O Primo Basili", d'Eça de Queiroz.

2. Portugal al segle XX

La instauració de la República (1910).

El cop d'Estat de 1926. L'Estat Novo.

La dictadura i les seues bases: la DEMANA, la "Mocidade Portuguesa" i la censura.

La guerra colonial i la Revolució dels Clavells.

3. El Primer Modernisme Portuguès i la revista "Orpheu"

El "Primeiro Modernisme": gènesi i protagonistes. La Revista "Orpheu".

Fernando Pessoa i l'Heteronímia: Alberto Caeiro

Ricardo Reis

Álvaro de Campos

4. La Construcció de Brasil

El "descobrimiento" de Brasil.

La "Carta" de Però Vaz de Caminha.

La construcció de Brasil: etapes principals.

5. Literatura Brasileira: la novel·la

Machado de Assis: vida i obra.

Novel·la realista brasileira: "Memórias póstumas de Brás Cubas", de Machado de Assis.

6. Introducció a la Literatura Africana en llengua portuguesa

"Estória da galinha e do ovo", de Luandino Vieira.

"Quem me dera ser onda", de Manuel Rui.

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes de teoria	60,00	100
Estudi i treball autònom	20,00	0
Lectures de material complementari	10,00	0
Preparació d'activitats d'avaluació	30,00	0
Preparació de classes de teoria	10,00	0
Preparació de classes pràctiques i de problemes	20,00	0
TOTAL	150,00	

METODOLOGIA DOCENT

La docència presencial consta setmanalment de quatre sessions que combinen les explicacions teòriques amb la pràctica oral i

escrita, que serviran de complement i reforç de les classes teòriques.

Classes teòriques: Sobre cadascun dels temes del programa, seguint el desenvolupament especificat per a cadascun en el temari.

El professor exposarà els continguts essencials i explicarà la manera com l'alumne ha d'abordar. Es faran exercicis de lectura,

comprensió i anàlisi.

Classes pràctiques: Lectura, explicació, comentari i anàlisi dels textos històrics i literaris referents a les èpoques, moviments

i autors estudiats, contribuint així a l'assimilació de les competències abans esmentades. Altres activitats: Tutories per resoldre

dubtes que puguin sorgir tant a les classes teòriques com a pràctiques, així com per orientar en la realització de treballs o activitats relacionades amb els continguts del curs.

AVALUACIÓ

L'avaluació constarà de dues parts diferenciades (1a i 2a convocatòria):

1. Examen escrit individual: 80%
2. Assistència i participació a classe: 20%

La nota obtinguda a la part 2 serà vàlida per a ambdues convocatòries.

L'examen escrit constarà de dues parts:

- 1) - Preguntes de desenvolupament i reflexió crítica sobre els temes, obres i autors explicats a classe.
- 2) - Control de lectures: preguntes sobre els llibres de lectura obligatòria.

Criteris d'avaluació:

Teoria: Adquisició dels coneixements especificats al temari.

Pràctiques:

- Capacitat per llegir, interpretar i analitzar obres de la literatura estudiada en la llengua original, a mesura que les

competències comunicatives ho permetin.

- Capacitat per desenvolupar per escrit una reflexió crítica i sintètica sobre aspectes de la història, la cultura i

la literatura estudiades.

– Reforç de les competències comunicatives en llengua portuguesa.

NOTA I: Els alumnes poden contestar l'examen escrit al portuguès, valencià o castellà. Tot i això, els alumnes

que contestin en portuguès, **sempre que la seva nota sigui superior a 5**, opten a una bonificació de **0,5 punts**.

NOTA II: Els alumnes poden optar a una bonificació de 0,5 punts si compleixen la següent condició: lectura de

la novel·la A confissão de Lúcio, de Mário de Sá-Carneiro, i respostes correctes a 17 preguntes suggerides per la docent.

Lectures de caràcter obligatori:

Tema 1- Queiroz, José Maria Eça de. (s/f). O Primo Basili. www.dominiopublico.br.

- Quental, Antero. (2008). Causas dóna Decadência dos Povos Peninsulares ens Três Últims Séculos. Lisboa. Tinta dóna Xina.

Tema 3- Diversos. (2015). Orpheu. Edição Fac-similada. Lisboa. Tinta dóna Xina.

Tema 5- Machat d'Assis, Joaquim. (s/f). Memòries Pòstumes de Brás Cubas. www.nead.unama.br.

Tema 6- Manuel Rui. (s/f). Crem em deu ser ona. Luanda: Institut Nacional del Livro i del Disc.

- Luandino Vieira, Josep. (2019). Estoria dóna galinha i do ovo. In Luuanda. Lisboa: Editorial Caminho.

Lectura de caràcter voluntari:- Mário de Sá-Carneiro. A confissão de Lúcio. Marujo Editora (versió digital).

L'honestedat intel·lectual és vital en les comunitats acadèmiques, i per a la justa avaluació del treball de l'alumnat. Tots els treballs presentats en aquest curs han de ser d'autoria original. No s'admetran treballs en els quals es faci ús de col·laboració fraudulenta o la compisió amb ajuda d'intel·ligència artificial (ChatGPT o altres).

REFERÈNCIES

Bàsiques

- Álvarez Sellers, M.R. (2007). João Guimarães Rosa. Travesias por la ficción y la palabra. Vigo: Academia del Hispanismo.
- Couto, J. (1995). A Construção do Brasil. Lisboa: Cosmos.
- Cortesão, J. (1994). A carta de Pêro Vaz de Caminha. Lisboa: Imprensa Nacional.
- García Martín, J.L. (2002). Fernando Pessoa, Sociedad Ilimitada. Gijón: Libros del Pexe.
- Machado de Assis, J. (s/d). Memórias Póstumas de Brás Cubas. Disponible en www.nead.unama.br.

- Medina, J. (1980). Eça de Queiroz e a geração de 70. Lisboa: Moraes Editores.
- Pessoa, F. (1987). Poesias de Fernando Pessoa. Lisboa: Edição Ática.
- Pessoa, F. (1987). Poesias de Alberto Caeiro. Lisboa: Edição Ática.
- Pessoa, F. (1987). Odes de Ricardo Reis. Lisboa: Edição Ática.
- Pessoa, F. (1987). Poesias de Álvaro de Campos. Lisboa: Edição Ática.
- Pessoa, F. (1986). Mensagem. Lisboa: Edição Ática.
- Prado Coelho, J. (1987). Unidade e Diversidade em Fernando Pessoa. Lisboa: Editorial Verbo.
- Veríssimo, J. (1954). História da Literatura Brasileira. Rio de Janeiro: José Olympio.
- Houaiss, A. (1985). O Português no Brasil. Rio de Janeiro: São José.
- Quental, A.(2008). Causas da Decadência dos Povos Peninsulares nos Três Últimos Séculos. Lisboa: Tinta da China.
- Lisboa, E. (1986). Poesia Portuguesa: do "Orpheu" ao Neo-realismo. Lisboa: Instituto de Cultura e Língua Portuguesa.
- Queiroz, José Maria Eça. O Primo Basílio. Disponible en www.dominipublico.br. s/f.
- Manuel Rui.(s/d). Quem me dera ser onda. Luanda: Instituto Nacional do Livro e do Disco.
- Luandino Vieira, José.(2019). Estória da galinha e do ovo. In Luanda. Lisboa: Editorial Caminho.

Complementàries

- Nizza da Silva, M.B. (1991). História do Brasil. Porto: Univers. Portucalense.
- Reis, C. (2001). O Conhecimento da Literatura - Introdução aos Estudos Literários. Coimbra: Almedina.